

KARYS

Eina syki savaitėje.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
— 80 skatikų —

Adresas: Kaunas, Lai-
svės Alėja 12 Nr. «Kario»
Redakcija. Telef. 90 Nr.

Nr. 48 (132)

Kaunas, 1921 m. gruodžio mėn. 1 diena.

III metai.

J. Laurinaitis.

Latvių valstybės įsikūrimas

(Lapkričio 18 dienai paminėti).

Mūsų spauda, susirūpinusi pačios Lietuvos po-
litiniu gyvenimu, nepakankamai atkreipė dėmesio į
Latvijos respublikos valandą, į lapkričio 18 dieną,
kai visa latvių tauta, didžio džiaugsmo apimta, šventė
trijų metų valstybės sukurtųjų šventę.

Tai progai ir tai valandai pagerbti, mes atskle-
sim brolių latvių istorijos lapą ir parodysim tą sunkią
kovą, kurią jiems teko ištesėti laisvei ir nepriklausomybei laimėti.

Kaip rodo Latvijos istorija, Latvijos valstybės
idėja gimė tais laikais, kada prisikėlė tauta ir gimė
vardas „Latvija“. O tai buvo devynioliktam (XIX)
šimtmety. Kai tik ta idėja gimė, tuoj prasideda ko-
va: draudžiama net vardas Latvija vartoti. Tai
matom iš to, kad 1875 metais atsiradus Latvijos im-
nui „Dievs, svētī Latviju“ (Dieve, gelbėk Latviją),
jis laikas nuo laiko draudžiama giedoti; to paties
amžiaus 80 metuose Silino padarytą žemėlapi cen-
zorius neleidia tikru vardu vadinti.

To vardo bijojo ne tik rusai, bet ir vokiečiai:
1918 m. vokiečių okupacijos cenzūra brauko tas
laikraščių skiltis, kur Latvijos vardas minimas. Ta-
čiau idėja, augo brendo ir gyvu kūnu tapo.

Latvių valstybę iškėlė karas.

Latviai, kaip ir mes, gyvendami arti Vokietijos
ir be to drauge su vokiečių tautybės gyventojais,
kurių simpatijos kryo rusų priešų pusėn, pačioj karo
pradžioj (1914 m.) buvo įtraukti į baisias grumtynes.
Jie griežtai stoji prieš vokiečius, dažnai susidurdami
su vietiniais vokiečiais. Latvių tautaėjo į pačią
karo ugnį, kai 1915 m. liepos mėnesy vokiečiai įsi-
brovė į Kuršą. Daug tūkstančių latvių apledo savo
gyvenamas vietas ir bėgo ar į Vydžemę, ar į pla-
čią Rusiją. Atrodė, kad latviams, kaip tautai muša
paskutinė valanda.

Bet ištikrųjų tą balsią valandą latviai parodė savo
nesulaužomą pajėgą—tatai liudija karinės organiza-
cijos, kurios atsirado karo lauke. 1915 metų vasarą
įsikuria latvių šaulių batalionai. Jūs kuria
Valstybės Dūmos atstovai Jonas Goldmanis (iš Kuršo)
ir Jonas Zalits (iš Rygos), kuriems rusų valdžia davė
atitinkamų įgaliojimų tuo metu, kai vokiečiai įsi-
brovė į Kuršą ir veržėsi į Rygą. Dvejus metus latvių šau-
liai išlaikė vokiečius ties Rygos vartais ir darė tokių
žygių, kurie stebino pasaulį. Daug kartų; jie eidavo
priekin ir pralauždavo vokiečių frontą. Čia reikia
pažymėti 1916 m. liepos kautynės ties Kekeneva.
Iškėle ir Kūčiu pavakarės—ties Kalnciemu. Iš latvių

karių ypatingai yra pagarsėjęs kapitonas Briedis,
kuris net pasakingu didvyrių vadinamas. (Paskui jį
nukovė bolševikai Maskvoj).

1917 m. rusų revoliucija duoda naujos dirvos
latviams atgimti. Ta Latvijos dalis, kuri nebuvo
vokiečių rankose,—Vydžemė,—įkuria savo savival-
dybę, prašo Rusų valdžios autonomijos. Šiam re-
ikalavimui Rusų valdžia nepritarė, net ir Latgalijos
nenorėjo priskirti Latvijai. Rusų kariuomenės netvarka
paličia ir latvių pulkus. Jie mato, kad kautynių
draugai juos apleidžia ir atsisako pulti tuo laiku, kai
vokiečiai į Rygą (1917 m. rugsėjo mėn.) kaip
ir jiems nieko daugiau nelieka eiti į Rusiją.

1917 m. paskutiniuos mėnesiuos vokiečiams paė-
mus Rygą ir apylinkę, latviai organizuojasi Cėsu,
Valmiero ir Valko apskrityse, valdžią perkelia į
Valką. Rusuos įvykus bolševikų revoliucijai (1917 m.
spalių m.), ji paličia ir latvius. 1918 m. sausio mėn.
vokiečių kariuomenė paiėma visą Baltiją. Vokiečiai
įmisi kurti Baltijos valstybes, norėdami prijungti jas
prie Vokietijos. Latviai priešinasi, nors tai nelengva
buvo okupacijos laikais daryti. Toj nepriklausomy-
bės kovoj daug padėjo Latvių Tautos Taryba Petro-
grade, kuri jau turėjo ryšių su sąjungininkų atsto-
vybėmis.

1918 m. rudenį vokiečiai iš Baltijos išėina
Tautos Tarybą pakeičia Nacionalė Taryba iš visų
latvių partijų atstovų. Ši sudarė Latvijos valdžią
Rygoj ir 1918 m. lapkričio 18 dieną paskelbė
Latviją laisva ir nepriklausoma valstybe.

Bet latvių nepriklausomybei dar grėsė didelis
pavojus. Vokiečių pėdomis sekė bolševikai. Pa-
grobę Latviją, jie ją paskelbė kareivių ir darbininkų
republika, kuri federacija surišama su Tarybų Ru-
sais. Latvių tautos valdžia su ministru prezidentu
Ulmaniu persikelia į Liepoją; jos rankose vėl maža
krašto dalelė belieka.

Jauna latvių tautos kariuomenė, Baltijos vokie-
čių pulkai (Landeswehrs) ir vokiečių kariuomenės
dalys 1919 m. pavasarį bendrai išveja iš Latvijos
komunistus, tačiau jų rankose pasilieka dar Latgalija.
Čia vėl iškyla organizuoti Baltijos vokiečiai, ir Latvių
valdžiai vėl reikia imtis ginklo jų „ministeriui pirmi-
ninkui“ Niedrai griauti. Latviai, estų padedami, su-
mušė vokiečius birželio 22 d. ties Cėsiu, išvijo iš
Vydžemės, ir Latvių valdžia (liepos m.) persikelia į
Rygą. O tuo laiku Kuršo ir ne Kuršo vokiečiai,
Bermondto vedami, puolė Rygą. Tačiau šis pasku-
tinis Latvijos priešas, latvių kariuomenės buvo su-
muštas ir išvytas iš latvių žemės. 1920 m. buvo at-
vaduota ir Lietgalija.

Tokiu būdu buvo sujungti visi latvių gyvenami
kraštai į vieną valstybę, kuria Steigiamasai Susitru-

ktimas (Satversmes Sapulce) 1920 m. gegužės 1 d. paskelbė:

1) Latvija yra nepriklausoma respublika su demokratine tvarka;

2) Latvijos valstybės suverenumo teisė priklauso Latvijos tautai.

Štai grumtynių kelias, kuris atvedė latvius į laisvę ir nepriklausomybę. (Kaip jis mums artimas, bendras ir brangus!). Reikėjo sudėti Tėvynę daug aukų, reikėjo tautai pakelti sunkią našą. Ir ištesėta, ir laimėta. Taip ir pritariam brolių latvių imnui:

— Dievs svėti Latviju!

Metų sukaktuvės 1920 metų lapkr. 19 d.

Pernai šiuo laiku gyvenome sunkias valandas. Buvome jau netekę Vilniaus, savo sostinės, frontas buvo pralaužtas, mūsų užpakaly operavo lenkų raitininkai. Laikino nepasisekimo (visiškas nepasisekimas neįmanomas) ir tolimo sunkios kovos nutęsimo šmėkla vis drąsiau mums pažvelgdavo į akis. Tik prisikankinę ir daug ko nustoję valandomis imdavome ūpo netekti ir nebepasitikėti jau patys savimi. Ypač sunkus slogutis prislėgė mūsų dvasią, kada lapkričio 17 d. turėjome apieisti Širvintų miestelį. Reikėjo žūt būt kas nors sugalvoti, kad tokią padėtį pakeitus, reikėjo savųjų ūpas pakelti ir lenkams kokį smūgį sukirsti. Aplamai imant reikėjo surasti išeitį iš sunkios padėties. Buvo gautas įsakymas daryti sustiprintą žvalgybą Širvintų link. Laikini mūsų IV pulko veikusio prieš Širvintas vado pareigas ėjo majoras K.

Apsvarsčius uždavinio išpildymą buvo nutarta trečiam batalionui giliai apeiti Širvintas ir drauge veikiant su dalimi, puolant Širvintas, jas paimti. Trečiuoju batalionu tuomet vadovavo kapitonas B., kuris tą dieną mane nustebino ne tik geru mokėjimu vesti savo dalį, bet ir nepaprastu gabumu žvalgyboje ir jos sunaudojimu ligi paskutinės galimybės. Lapkričio 19 d. dar prieš auštant išėjome miškais kairiaja Ukmergės-Širvintų plento puse ir miškais turėjome prisiartinti prie Motiejūnų kaimo. Kaip milžiniškas kirminas slinkome krūmais ir balomis. Buvome labai negausingi, ir be to visai atsiskirdami nuo savųjų gillam prieš apėjimui galėjome laukti visokių galimybių, tačiau kiekvienam kareiviui dirbtelėjus į akis, negalima buvo pastebėti prislėgto ūpo. Kitam, iš veido buvo matyti, labai norėjosi kokį juoką pasakyti ar žygiu iš senesniųjų kautynių laikų pasigirti, bet šventai pildydamas vado įsakymą laikėsi didžiausios tylos. Dargi per neatsargumą subarskinęs katilėliu ar municija buvo perspėjamas draugų kumštelėjimu į pašonę. Kokią antrą valandą po pietų priėjome Motiejūnų kaimą, atmainėme kryptį, t. y. pasukome į kaimą, kuris mums buvo iš dešinės, priėmėm kovos tvarką ir greitai artinomės prie kaimo. Dar miško pakrašty pamatėme lenkų raitininką jojantį į Motiejūnus, bet jis mūsų ar nepastebėjo ar palaikė savaisiais, nes kas galėtų tikėti taip toli užpakaly sutikti tokį priešą, ir lenkai, matyti, nenorėjo tam tikėti, kol privertėm. Ir taip priėjome prie Motiejūnų kaimo už kokių 600 ar 700 žingsnių. Kaime buvo matyti daug kariuomenės, bet vaikščiojo laisvai ir nebuvo matyti jokio subruzdimo, koks aplamai imant pasidaro priešą pamačius. Kai kurie kareiviai tiesiog vaikščiojo be ginklų. Vidury kaimo matėsi automobilis. Lenkai į mus nekreipė jokios

atidžios, kol nebuvo įvykdyta komanda—tankiai pradėk. Vėliau mėtydami granatas puolėm durtuvais. Bet pasipriešinimo jokio nebuvo. Tik įėjus į kaimą pradėjo kirsti į mus iš dviejų patrankų, kurios buvo matyti už Širvintos ūpės prie Paširvinčio dvaro ir atidarė ugnį iš kulkosvaidžių buvusių artilerijos priedanga.

Man, atidavus kuopai įsakymą mests per tiltą, pirmutiniam teko su viduriniu būriu drauge su draugu leit. B. pereiti tiltas ir nuiludyti patrankos. Kritingiausias momentas buvo, kol perėjome tiltą, nes ūpė gana plati ir gili ir be to su klimpstančiais krantais, todėl išbristi nieku gyvu nebuvo galima. Daugelis lenkų gavo galą jį bebėgdami iš Motiejūnų.

Dabar vėl kiek atmainę kryptį skubiai artinomės prie Širvintų, ir mums buvo daug smagiau, nes jau buvo girdėti ir iš fronto barškant kulkosvaidžius ir matyti mūsų patrankų sviedinius plystant antrame Širvintų miestelio gale, kame buvo lenkų apkasai. Didelio pasipriešinimo įeinant į Širvintus nebesutikome, be nesmarkios kulkosvaidžių ir šautuvų ugnies. Bet vienas daiktas mus stebino, tai didelės rezervo pajėgos, kurios stovėjo mūsų užpakaly ir laikėsi pasingai. Jos mums būtų galėjusios daug pakenkti, bet tikriausiai laikė mus per savuosius iš Motiejūnų einančius pagalbai į Širvintus. Netrukus laimingai susitikome dideliu džiangsmu su dalimis, puolusiomis iš fronto. Tos užpakalinės pajėgos (rezervai) tik vėliau vakare berenkant grobį mus kiek apšaudė. Grobis buvo labai didelis: kelios patrankos, kelios dešimtys kulkosvaidžių ir vežimų, daugiau per šimtą arklių, daug telefono aparatų, šautuvų, keli šimtai belaisvių ir daugybė įvairios municijos. Taip, didelis grobis, bet kas jis palyginus su tuo ūpo pakilimu, su tuo džiangsmu, kuris vėl nušvietė mūsų veidus po tiek sunkių kovų ir didelių pralaimėjimų. Tas ūpo pakilimas neapsirėžė mūsų pulku, veikusiu prieš Širvintus, bet žymiai buvo matyti ir grupėse veikusiose už Musninkų ir prieš Giedraičius. Kiekvienas karys šiek tik nusimanęs karo psichologijoje, be abejo, pasakys, kad Širvintų paėmimas lapkričio 19 d. tai buvo įžanga į stambius mūsų kariuomenės laimėjimus lapkričio 21 d. prie tų pačių Širvintų ir Giedraičių. Lenkams tai buvo prologas į jų komingai pradėtą dramą.

Leit. Majus.

Karo invalidams šelpti komiteto ĮSTATYMAS (projektas).

§ 1. Teikti visokeriopos pagalbos karo invalidams ir jų šeimynoms, įkuriama Karo invalidų Komitetas, kuris:

- duoda pašalpos ir paskolos tiems invalidams ir jų šeimynoms, kurie jos reikalingi;
- steigia prieglaudų ir invalidų namų;
- steigia dar galintiems dirbti invalidams pritaikomų amatų mokyklų ir suteikia galimybes jiems išmokti specialių, juos aprūpinančių darbų;
- ieško reikalingiems invalidams tinkamo darbo ir vietų;
- tarpininkauja išgauti invalidams pensijų ir kitokio aprūpinimo jiems ir jų šeimynoms, o taipogi suteikia visokių patarimų;
- aprūpina invalidų ir jų šeimynų kultūros reikalus ir teikia galimybes invalidų vaikams įgyti mokslą ir kitokio išsilavinimo.

§ 2. Komitetas yra valdžios įstaiga ir įeina Krašto Apsaugos Ministerijos sudėtin.

§ 3. Komitetas turi teisės kviešti darbu valstybės ir visuomenės darbuotojus ir kitus piliečius. Pasižymėjusius iš jų savo darbu ar duosnumu. Komitetas skiria garbės nariais ir išduoda jiems Komiteto nustatytus tam tikrus garbės ženklus, apie ką paskelbia oficialėje spaudoje.

§ 4. Komitetas sudėtas iš Karo Sanitarijos Skyriaus Viršininko—pirmininko ir narių: Vietinės Kariuomenės Brigados Vado, Vyriausio Kariuomenės Kapeliono, Krašto Apsaugos Ministerijos Juriskonsulto, Kr. Aps. Ministerijos Ūkio Dalies Viršininko, Šaulių Sąjungos Pirmininko ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Pirmininko.

Pastaba: Reikalui esant juos pakelčia jų pavaduotojai.

§ 5. Komiteto vykdomąjį darbą atlieka atskira nuolatinė komiteto raštinė, kurios etatai nustatomi bendra tvarka.

§ 6. Komiteto lėšas sudaro invalidų kapitalas, kuris susideda:

- 1) iš skiriamų kasmet valstybės lėšų;
- 2) iš komiteto ūkio ir kapitalo apyvartos pajamų;
- 3) iš pajamų komiteto naudai, ruošiamų viešų paskaitų, koncertų, spektaklių, specialių rinkliavų etc.;
- 4) iš 10% rinkliavos nuo pasilinksminimų, spektaklių, koncertų ir t.t., einant bendrais įstatymais nustatyta tvarka;
- 5) iš 10% rinkliavos iš užsienio pasų;
- 6) iš 10% rinkliavos nuo konfiskuotų ir parduotų muitinės kontrabandos prekių;
- 7) iš 25% nuo pabaudų, uždedamų administraciniu būdu;
- 8) iš 25% nuo kortų pardavinėjimo;
- 9) iš visuomeninių ir privatinų aukų ir kitokių lėšų.

§ 7. Invalidų kapitalas laikomas komiteto depozitų valstybės įždinėje ir einamąja sąskaita Valstybės ir privačiuose bankose.

§ 8. Visi kariai ir kariuomenėj tarnavusieji, kurie dėl karo ar karo tarnybos ėjimo nustojo darbingumo arba sveikatos—laikomi karo invalidais.

§ 9. Invalidai, norintieji naudotis Komiteto šelpimu, privalo pristatyti atitinkamus liudymus.

§ 10. Kokie liudymai, dokumentai ir kiti įrodymai reikalingi ir kuria tvarka jie Komitetui įteikiami, nustato Komitetas, ir Krašto Apsaugos Ministeris tvirtina.

Pasirašė: J. Šimkus
Krašto Apsaugos Ministeris.

Ligų ir kūno trūkumų lentelė kaip priedas prie pensijų kariams ir jų šeimoms įstatymo.

I. Ligos ir kūno trūkumai su 100% darbingumo nustojimu.

1. Iširti ir neišgydomi dvasios susirgimai, paralyžiai ar sunkūs abiejų rankų, ar abiejų kojų, ar pusės kojos paralizai, taipogi smarkiai išsivystę kiti chroniniai ir neišgydomi susirgimai centralės ir periferinės nervų sistemos, kilusieji nuo organinių procesų. Nuomaro liga su dažnai pasikartojančiais mėšlungio priepuoliais (nemažiau kaip vieną sykį savaitėje) arba su dideliu proto nusilpimu.

2. Regėjimo abiem akim nustojimas.

Pastaba: Lygiai su regėjimo abiem akim praradimu laikoma ir regėjimo sumažėjimas ligi 0,01 arba galėjimas suskaičiuoti pirštus netoliau 1 metro.

Neišgydomos vidaus organų ligos, sunkios neišgydomos kraujo ir maisto apyvartos ligos, surištos su aiškiomis anomalijomis svarbių gyvybei funkcijų.

4. Abiejų rankų ar abiejų kojų praradimas ar pilnas jų nevaldymas, dėl neišgydomo sutraukimo didelių sunėrimų, nepaslankumų, ar tai pseudoartrozų.

5. Vienos rankos bei vienos kojos praradimas kartu, arba visiškas jų nevaldymas.

6. Abiejų rankų plaštakų, arba abiejų rankų visų pirštų praradimas arba visiškas jų nevaldymas.

7. Bazedovo ligos sunkios formos.

8. Šlapimo bei tulžies kelių ir pilvo bei žarnų fistulos su nuolatinėmis ir gausiomis išmatomis, išskiriant tiesiąją žarną ir uretrą.

II. Ligos ir kūno trūkumai su 75%—100% darbingumo praradimu.

1. Iširti ir neišgydomi pastovūs ir periodiniai nervų centrų periferinių nervų susirgimai ir nuomaras lengvesnio negu pirmoje rūšyje laipsnio.

2. Vienos akies regėjimo nustojimas, jeigu antros akies regėjimas siekia ne aukščiau kaip 0,3. Regėjimo sumažėjimas abiejose akyse iki 0,1 žemdirbiams ir 0,3 specialistams.

3. Vienos akies ar abiejų akių vokų išvirtimas ar įvirtimas, kliudantis užtektinai užmerkti; voko konjunktyvos randai, iššaukiantieji ir palaikantieji chroninį „Gornea“ uždegimą ir akies konjunktyvos randai, iššaukiantieji didelių regėjimo trūkumus; pastovūs judinamųjų akies ir akies obuolio nervų paralyžiai, taipogi surištos su dideliais regėjimo trūkumais ir kitos akių ligos mažinančios regėjimą sulig § 2.

4. Neišgydomos sunkios vidaus organų ligos, maisto apyvartos ir kraujo ligos, kiek lengvesnio laipsnio negu pirmoj rūšy.

5. Netekimas, sutraukimas arba arba visiškas nepaslankumas nemažiau kaip 6 pirštų ant abiejų rankų, tame skaičiuje ir abiejų nykščių.

6. Chroninės nugarkaulio bei tazo ligos, kliudančios darbuotis ir laisvai judėti.

7. Vienos kojos nustojimas dėl dubens šlaunies eksartikuliacijos sunėrime.

8. Neišgydomos ligos ir pastovios atmainos kaulose ir minkštose veido, nosies, burnos, nosryklės, žioties, gerklės, tracheos ir apskritai kaklo dalyse, žymiai kliudančios gromulioti, ryti bei kvėpuoti.

III. Ligos ir kūno trūkumai su 50%—75% darbingumo nustojimu.

1. Iširtos ir neišgydomos pastovios ar periodinės nervų centro ar pačių nervų ligos, nepilni paralyžiai, raumenų atrofija su dideliu vienos galūnių raumenų jėgos susilpimu.

2. Vienos akies regėjimo nustojimas prie kitos akies regėjimo ne mažesnio kaip 0,5.

3. Neištaisomos kylos, lygiai didelės bandžu nesuturimos pilvo sienę, kirkšnių ir kulšies kanalų kylos.

4. Vienos rankos nustojimas (amputacija aukščiau alkūnės arba eksartikuliacija arba visiškas jos nevaldymas dėl neišgydomų organinių procesų.

5. Nelaisvas kartu vienos rankos ir vienos kojos judėjimas dėl neišgydomo sutraukimo, nepilno paslankumo arba dėl didelio sąnarių išsinėrimo.

6. Netekimas arba visiškas nevaldymas abiejų nykščių arba nemažiau kaip trijų pirštų ant vienos dešinės rankos arba keturių pirštų ant kairės rankos (pas kairiarankius atvirkščiai), jeigu abiejuose atsitiki-

muose nevelkta nykščiai, arba stoka nemažiau kaip 6 pirštų abiejų rankų nykščiams esant sveikiems.

7. Šlaunies arba kelio sunėrimo eksartikuliacijos amputacija, blauzdos šlaunies ar didelis kojos valdymo trūkumas dėl organinių neišgydomų ligų.

8. Vienos rankos plaštakos arba rankos žemiau alkūnės netekimas.

9. Visiškas abiem ausim negirdėjimas.

IV. Ligos ir kūno trūkumai su vidutiniu (nuo 25% iki 50%) darbingumo laipsnio nustojimu.

1. Vienoj aky regėjimo nustojimas prie regėjimo aštrumo kitoj aky 0,8—1,0 arba regėjimo abiejose akyse nemažiau 0,3—0,4.

2. Abiejų ausių girdėjimo sumažinimas, jeigu tyrinėjamas asmuo negirdi aiškiai tylaus balso užpakaly 3 metrų tolume ir balsiai kalbant 10 metrų (dėl chroninio vidurinės ir vidurinės ausies uždegimo ar surišto su girdėjimo nervu).

3. Didelis ir sunkiai atitaisomas tiesiosios žarnos iškritimas įvykstantis be stengimosi.

4. Dideli skaudūs randai, suaugę su giliau esančiais kaulais ir kliudantieji judėti.

5. Pėdos netekimas arba visiškai jos nevaldymas, kliudantis stoti koja.

6. Rankos sutrumpėjimas, taipgi kreivumas, trukdantis jai veikti.

7. Dažnai atsiveriantieji randai, kliudantieji judėti, taipgi įvairiose kūno dalyse fistulos, kilusios iš chroninio uždegimo procesų esančiose po oda dalyse.

8. Žymiai apsiireiškusieji susirgimai limfos glandų daugelio su jų suskydimu, surišti su bendro maitinimo nusilpimo trūkumais.

9. Diabetes melitus ir insipidus, nors ir vidutinio laipsnio; elephantiasis, judėti kliudantis.

10. Neišgydomos odos ligos ir chroninės opos, iššaukiančios sunkius bendro sveikatos stovio trūkumus arba kliudančius nešioti rūbus ir batus.

11. Kojos sutrumpėjimas 5 ir daugiau cm. dėl pataloginių didžiuosiuose kauluose ir sąnariuose atmainų.

12. Lengvos formos Bezedovo ligos.

Pašalpai skirti nustojusiems darbingumo ligi 25% nustojimo laipsnio išaiškina Nuolatinė Sveikatos Tikrinimo Komisija prie Karo Sanitarijos, Skyriaus.

Sąrašas sunkių neišgydomų ligų bei trūkumų, dėl kurių nukentėjusieji kariai reikalingi dar nuolatos turėti kitą žmogų patarnavimui.

a) Abiejų rankų ir abiejų kojų praradimas. Vienos rankos ir vienos kojos praradimas kartu.

b) Žymiai apsiireiškus rankų ir kojų valdymo trūkumas arba visiškai jų nevaldymas: 1) dėl neišgydomų smagenų plėvės, galvos smagenų, nugarkaulio smagenų, ar periferijos nervų ligų, 2) dėl daugelio raumenų, kaulų ir sąnarių kenksmų ir 3) dėl žytaus bei gilaus kraujo indų sugedimo.

c) Visiškas aklumas.

Pastaba I: Be nurodytų ligų ir kūno trūkumų gali pasitaikyti ir kitos ligos ir trūkumai, sudarantieji tarnybai netinkamumą ir reikalingą nuolatos naudotis pašalinio asmens patarnavimu, apie ką kiekviename atsitikime nusprendžia gydytojų komisija.

Pastaba II: Iš imtiniais atsitikimais, atsižvelgiant į profesiją, gydytojų komisija gali darbingumo nustojimo % perkelti į aukštesniąją ar žemesniąją kategoriją.

Pastaba III: Regėjimo aštrumas prieš pilnos refrakcijos nustatomas korekcijos stiklais.

Pasirašė: J. Šimkus.
Krašto Apsaugos Ministeris.

Pr. Svirunėlis.

Trakų pilyje.

Jau vakaras. Saulė senai nusileido...

Jau miega apylinkės kalnai...

Štai glaudžias vėjalis prie vėjo...—

Kaip lengva krūtinei čia jaunai!

Dairausi... Aplinkui taip tylu...

Tik ežero vilnys liūliuoja...

Ten Vilnius rūkals iš smilkytu

Tolyn svajones tik vilioja...

O, kiek čia senųjų yra padavimų!

O, kiek čia krūtinei yr' penol!

Kiek randa kilniųjų širdis įkvėpimų,

Ant šito Piliakalnio senol...

Delko betgi man yr' taip liūdnai čionai?

Delko gi krūtinei nerimsta?

O, skaudūs manosios vaikystės sapnai!

Čia Meilė Tėvynės atgimsta!

Čia protevlai mūsų senovėj kariavo—

Šią pilį jie narsiai tad gynė!

Dėl būvio jų niekas tuomet nedejavol—

Laiminga buvai, o Tėvyne!

Dabar gi, pažvelki, kas liko čionai?

Tik ežero plaunamos sienos...—

Sugriuvo aplėista pilis jau senai,

Ir liko tik ašaros vienos!

Man rodos, jau niekur nebėra piktesnio

Už tą, kurs Tėvynę parduoda,—

Dėl aukso saujelės ir rūbo gražesnio,

Kurs širdį ir sielą atduoda;

Kurs džiaugtis nemoka—nenori, matydams,

Kad kyla ir švinta Tėvynė,—

Kurs, kapą motutei savajai taisydam—

Jai priežadus duotus pamynė.

Ir aš, o Piliakalni senasai, didis,

Šiandiena užtai nuliūdau,

Kad daugelį metų praleidau paklydęs

Ir kelio ilgai neradau.

Todel gi nubauski, o didis Perkune,

Mane, — su klajūnais, kurie

Atranda vien sau tik gyvenimą kūnei

Prisiekiu Tėvynei šiandiel!

Tačiau, jei esmi jau, Tėvyne, nevertas

Sūnus Tavo tikras aš būti—

Tebūsiu aš Didžio Perkuno prakeiktas,

Tik leisk už Tave man pražūti.

Leit. A. Ramanauskas.

Karinės Drausmės Reikšmė.

(Tęsinys)

Į šią klausimą atsakant tenka pasakyti, kad tikriausios priemonės šiam tikslui atsiekti t. y. įvesti armijoj sąmoningą ir kietą drausmę, tai pirmų pirmiausia asmeninis pavyzdys, kurį viršininkas privalo duoti savo valdiniams; prisirišimu prie tarnybos, jos mylėjimu, gerbimu, kantrybe ir moraliu elgesiu, o antra galvodamas duodamus įsakymus ir griežtai vengdamas tarnybos reikaluose savavališko elgesio. Tikrai tokiu būdu viršininkas veikdamas ir elgdamasi įgyja pavaldinių pasitikėjimo, kurie pilnai bus tikri, kad viršininkas neduos netikslių, klaidingų netinkančių

reikalui įsakymų, o rezultate tas įsitikinimas viršininko neklaidingumo valdinių tarpe sužadins viršininko gerbimą ir pilną juo pasitikėjimą. Be to, viršininkas privalo įgyti savo valdinių meilę, prisirišimą, dėl ko jis turi atminti, kad tarp jo valdinių yra žmonių įvairiai manančių, samprotaujančių įvairių pažiūrų, įsitikinimų, turinčių ambiciją, kai kuriuos papročius, privilegijas ir žinančius sau vertę proto išiaivinime, moraliam elgesy ir t. t. Tai turėdamas galvoj viršininkas privalo gerbti asmeninę valdinio garbę, toliau viršininkas privalo asmenyje gerbti kario vardą, kurį vienodai jis su juo nešioja, skiepyti ir palaikyti kiekvienam valdiniui supratimą apie didelę karo tarnybos reikšmę ir aukštą garbę būti pašauktam ginti tėvynę ir jos laisvę. Karinė savimeilybė ir karinė garbė, tai tokios ypatybės, kurių joks viršininkas supranta savo pašaukimą negali neigti arba bešališkai į jas žiūrėti. Ir saivame aišku, kad armijoje pakilęs ūpas, vystymasi supratimo apie aukštą kario garbę, vardą būtų tik svajonė, jei valdinys viršininkų būtų užmirštas, apleistas, pažemintas ir verčiamas įsakymus automatingai išbaimės pildyti. Štai dėl ko elgiamasi su valdiniais neapkenčiant ir pažeminant jų garbę, vardą ir pašaukimą yra nusižengimas ne tik prieš gamtos įstatymus, bet nusižengimas ir net didelis nusižengimas prieš karinę drausmę. Mūsų įstatymai reikalauja viršininko santykiuose su valdiniais apseiti ir elgtis teisingai ir gink Dieve nieku būdu nevertoti gautosios valdžios ir teisių blogiems tikslams, tuo labiau neleistas šturkštus, žiaurus, nemandagus su valdiniais apsejimas, o ypač jėgos vartojimas, ar šiaip kokios žiaurios priemonės tik kenkiančios įstatymų rimtumui ir tarnybos labui, taip pat visuose atsitikimuose vengti nereikalingo griežtumo, nepateisinamo tarnybos reikalavimais. Be viso, kas pasakyta, viršininkas privalo su savo valdiniais tėviškai apseiti, suvokti jų reikalus, jų gyvenimą, niekad neatsisakyti jiems padėti patarti, kiek tai nuo jo priklauso. Šiais dėsniais vadovaudamies ir priešime pamažu prie kalbamojo karių išauklėjimo ir sąmoningos kietos drausmės įvedimo mūsų kariuomenėn.

Didesnei viršininko įtakai valdiniais įstatymai duoda kiekvienam viršininkui žinomą laipsnį valdžios ir teisių, kurios apsieiškia dalinai pagyrimu, paaukštinimu tarnyboje, apdovanojimu ir dalinai už nusižengimus prieš drausmę pabaudimu. Teisės pirmos rūšies protingo ir sąmoningo viršininko rankose daugiau pakelia valdinių ūpą, geriau juos patraukia ir susitersuoja tarnyba, dėl ko kiekvienas stengias atlikti tiksliai uždėtąsias jam pareigas ir pasižymėti prieš kitus. Antros rūšies teisėmis kiekvienas viršininkas privalo naudotis protingai, bešališkai, nesikarščiuodamas, šaltai, apgalvodamas ir įsitikindamas, ar prasižengimas padarytas sąmoningai ir iš anksto apgalvotas, ar nesąmoningai. Paskutiniame atveju, jei nusižengimas būtų ir menkas, pirmą syk padarytas, tačiau be pabaudos nepalikti.

Apskritai imant viršininkas privalo atminti, kad jis atsako ne tik už perdėjimą teisių ar netikslų jomis naudojimąsi, bet ir už neveiklumą, nesinaudojimą duotosiomis teisėmis k. ar pataikavimą valdiniais, kurs gali atsiliepti pražūtingai. Palaikimui tarp valdinių drausmės viršininkas privalo daugiausia kreipti dėmesio į valdinių ūpą ir kiekviename atveju, kas reikalinga, savo laiku padaryti, kad išvengus kokių nors nesusipratimų, nes valdinių ūpas — tai barometras, kurs parodo, kur valdiniai yra linke. Iš to išeina, kad viršininkas visados privalo nenutolti nuo valdinių, bet visuomet tarp jų ir su jais būti.

Įvykiuose, kada valdiniai atvirai atsisakytų pildyti tuos ar kitus tarnybos reikalus įsakymus arba keltų triukšmą, viršininkas ne tik gali, bet privalo pavartoti pajėgą ir ginklą tvarkai padaryti, apie ką pra-

neša savo tiesioginiam viršininkui, tačiau už valsius, jei teisingai yra pavartojęs pajėgą ir ginklą, neatsako. Aukščiau jau minėjau, kad armija gali pasiekti savo siekiamuosius tikslus tik tuomet, kuomet ji priklauso vienai valiai. Ta viena valia ir gali būti tik ne nuo kuo nepriklausoma vyriausia valia — armijos vadas. Kiti gi visi viršininkai privalo vienas nuo kito priklausyti ir vienas kito įsakymus pildyti. Vyresniųjų viršininkų duodamieji jaunesniesiems viršininkams įsakymai ir yra ne kas kita, kaip tik klausymas ir pildymas savo tiesioginių viršininkų įsakymų arba vyriausios Valios.

Tačiau nereikia suprasti ir manyti, kad karinė drausmė verčia kiekvieną valdinį pasidaryti automatu ir nieko nemanant, nieko negalvojant vien tik automatiškai vykdyti duodamuosius įsakymus. Tai, ką viršininkas įsako, valdinys, be abejo, privalo pildyti, be pataisų ir pakeitimų, tačiau daugumoje atiduodamieji įsakymai nenumato ir nenurodo visų smulkmenų, dėl ko valdiniam patiems dažnai tenka vykdyti įsakymą nenumatytuosius defektus savo supratimu ir savo iniciatyva papildyti. Žodžiu, kiekvienas valdinys ne tik gali, bet privalo galvoti, kad tik tiksliau ir geriau išpildžius duotąjį įsakymą tik nieku būdu jo nekritikuodamas ir neįnešdamas savo pataisų. Svarbiausias valdinio uždavinys ir pareiga — gerai suprasti įsakymą ir tiksliai jį vykdyti*).

Valdiniai, tarnyboje ar netarnyboje savo viršininkams privalo reikšti karinį mandagumą.

Baigdamas turiu pasakyti, kad viršininkas gerai elgdamasis su valdiniais ne tik kad nieko nenustoja, bet priešingai įgyja jų meilę, palankumą, pasitikėjimą ir stengimąsi tarnyboje. Be to dar didelės reikšmės valdinių akyse turi viršininko elgiamasis, stengiamasis tarnyboje ir ūpas. Viršininkas privalo tai turėti galvoj ir vengti nepasitenkinimo tuo ar kitu, o ypač aukštesniųjų viršininkų parėdymais valdinių akyse.

Atvirsčiai jis privalo palaikyti tarp valdinių viršininko autoritą, slėpti nuo valdinių jo klaidas galinčias iššaukti nepasitenkinimą ir apskritai išauklėti savo valdinius taip, kad gerbtų viršininkus ir užmirštų jų trūkumus.

Apskritai, viršininkai visuomet privalo būti valdiniam pavyzdys, jiems visame kame padėti ir apsugoti juos nuo blogos įtakos.

Visa, kas aukščiau išdėstyta viršininkai turėdami galvoj, turi atminti, kad juo geriau išpildys jie savo pareigas, tuo daugiau jie turės teisės reikalauti iš savo valdinių...

Es.

Naujokų mokymas žiemos metu ligi patikrinimo.

(Iš „Rukovodstvo po taktikie dlia oficerov germansk. piech. majoro Hoppenstedto“)*)

(T e s i s y s).

Karo pasivaikštinėjimai.

Jeigu dėl oro ir vietos aplinkybių negalima daryti praktinių užsiėmimų lauke, tai reikalinga tą laiką stengtis sunaudoti karo pasivaikštinėjimams. Jaunas kareivis tuose pasivaikštinėjimose turi įprasti savarankiškai orientuotis, mąstyti ir veikti. Tik pamažu, nuo-

*) Jei įsakymas liepia daryti aiškiai nusikalstamą darbą, tai iš drausmės statuto valdinys šio įsakymo nepildo, bet praneša aukštesniam viršininkui.

**) O ne „Hoppenfeldo“, kaip buvo išspaudinta pirmosiose numeruose.

sakiai supažindinus su paprastais gyvenimo supratimais, jauną kareivį galima supažindinti su karo apistovų supratimais. To siekiant, visuomet reikalinga turėti galvoje nenustelbti jo tesioginio galvojimo duodant iškart per daug taktinių sąvokų ir karinių terminų.

Čia paduosiu visą eilę klausimų, kuriuos galima risti su jaunais kareiviais karo pasivaikštinėjimuose.

1. Kiek žmonių, reikalui esant, gali tilpti šitam name, tvarte, kaime ir t. t.

2. Kiek reikėtų vežimų pervežti visiems esantiems čia kareiviams.

3. Kiek vežimų reikėtų pervežti kuprinėms (rancams).

4. Kuris šios upės krantas dešinysis?

5. Ką reiškia skaitmenys ant žemėlapių (imti tik tą vietą, kurioje stovi).

6. Kokius kelius jūs matote šioje vietoje?

7. Kokiomis apsėtų laukų vietomis galima vaikštinėti neišmynus pasėlių?

8. Kiek laiko eis 1 kil. pėstininkas, raitininkas, dviratininkas, geležinkelio?

9. Kokiais būdais galima perduoti pranešimą į X miestą?

10. Kiek reikės tam laiko? (imti įvairius atsitikimus).

11. Kurioj vietoj reikalinga sugadinti geležinkelis, kad jis būtų sunkiau pataisyti?

12. Kaip tai gali atlikti pėstininkai, naudodamiesi įrankiais, kuriuos jie turi?

13. Reikalinga sugadinti šis kelias, kokią vietą išrinktumėt jo sugadinimui? (tokią, kur negalima kelio šalimais apeiti arba pasukus į šoną kitu keliu išvažiuoti).

14. Kaip galima padaryti kliūtis ant plento? (nuleisti medžius tik visai nenukirsti, iškasti griovį, sugriauti tiltą ir t. t.; naktį galima ištempti vielą).

15. Reikia užbarikaduoti išėjimą iš kaimo, kokią medžiagą galima gauti vietoje?

16. Kaip ištaisyti šį statų, slidų kelią (uždėti mėšlų, šiaudų, iškirsti ledą, labai stačiose vietose sukurti ugnelę ir t. t.)

17. Surasti per šią upę brastą. Kaip ją pagerinti?

18. Kokio storumo ledas, gali išlaikyti pėstininkus, raitininkus, patrankas? (pėstininkus—4 pirštų storumo, raitininkus—delno storumo, patrankas—dvių delnų storumo).

19. Kaip išgelbėti draugą įlūžusį į ledą?

20. Reikia užversti tiltas, kad negalima būtų pravažiuoti (įtvirtinti vežimus be ratų, akėčias, ir t. t.)

21. Pereiti miškas ne keliu ir grįžti tokiau pat būdu, bet tuo pačiu keliu (išmėtyti popergaliai, užlaužyti šakos, daryti pažymėjimai ant medžių).

22. Kiek reikalinga laiko nužingsniuoti ligi to kelio pasisukimo? kiek metrų nueisite per minutę? koks toumas ligi to kelio pasisukimo?

23. Nueikite į šį kaimą, pasiteiraukite kelio į X. ir nurodykite jį man, kuomet kuopa pasieks kaimą?

24. Sužinokite kaime, kokios kariuomenės dalys šiandien praėjo per šį kaimą ir kur jos nuėjo?

25. Sužinokite pas tą ūkininką apie šios vietos apylinkes ir praneškite man.

26. Koks kuopos, bataliono, pulko brigados vorų gilumas, taikos ir karo metu?

27. Kokiam tikslui ir kaip galima sumažinti vorų gilumas?

28. Ant to kelio jūs matote pėstininkų vorą žiūnotėje; galva jos prie pat kaimo, o galas ties tuo medžiu. Kiek jų gali būti?

29. Nurodykite man ant žemėlapių kelią, kuriuo mes atėjom? nupasakokite jį?

30. Parodykite ant žemėlapių, kur mes dabar stovime.

31. Atspėkite iš saulės arba kompasų, arba saulės ir laikrodžio, kur pietūs?

32. Jums reikalinga nueiti į kaimą X. Štai žemėlapis. Per 5 minutes atmintinai nupasakokite kelią, kuriuo reikės jums eiti.

33. Reikia nematant pakliūti į šį mišką. Kokį kelią išsirinktumėt?

34. Parodykite šioje pakalnėje vietą, kur jūs būsite paslėpti? 1) nuo priešų pėstininkų, ir 2) artilerijos ugnies.

SKYRIUS.

Šaulių veiksmam grandinėje mokyti reikalinga pradėti nuo eilės ir skyriaus.

„Mankštymai su skyriumi, kuomet žmonės sudaro iš vieno veikiančią organizuotą dalį, bet kuomet visgi galima sekti ir duoti nurodymų kiekvienam atskiram žmogui, yra daugiausia tinkami kovos apystovoms. Todėl šiuos mankštymus reikalinga vesti labai atsidėjus, ypač dėl to, kad esant labai išsklaidytom kautynėse šaulių grandims, žemesniųjų viršininkų įtaka bus labai didelė. „Taip sako 220-tas §-as nurodymų šaudymui.

Lavinimo būdai skyriuje.

(dalina galima sunauduoti ir būriui).

Iš 160 § rik. statut. skyriaus reikia mokyti: įvairių išsiskleidimo būdų; surinkti grandį ir sudaryti tinkamas rikiuotes, judesiams grandyje; praplatinti ir susiaurinti tarpeklius; daryti perbėgimus ir peršliaužimus; užimti pozicijas; užtaisyti šautuvą įvairiose kūno padėtyse ir einant; skubiai įremti šautuvą į petį, nustatant įvairių taikklį visose kūno padėtyse ir iš pridengtų vietų; atidengimui įvairių ugnį, ją sustabdyti ir perduoti įsakymą.

Be to visa, kas nurodyta statute, galima pridurti: taikinio išrinkimas ir nurodymas; atstumų atspėjimas; ugnies rūšies išrinkimas ir jos padalijimas; taikinių sekimas; sekimas, ar tikslingai žmonės veikia kautynėse; ugnies drausmė.

Taip pat galima lavintis:

1. Sutrumpinti ir pailginti šautuvo diržą.

2. Kas daryti esant nuostoliams eilėse.

3. Kas daryti, kada grandis pertiršta.

4. Ataka ir persekiojimas ugnimi.

5. Viršininkų pamašinimas grandyje; ugnis be vadovavimo; dalinis arba bendras ugnies perkėlimas į tam tikrus punktus.

6. Veiksmai į atidengtus sparnus juos apeinant pav. prieš raitininkams ir t. t.

7. Veiksmai, kada priešas koncentruoja ugnį į skyrių.

8. Aprūpinimas šoviniiais. Lygus jų padalijimas.

9. Kas daryti sužeidus skyrininką arba atskirus šaulius.

10. Kas daryti, jeigu gretimas skyrius kliūdo šaudyti.

11. Ką daryti, kada visas skyrius, arba atskiri žmonės priversti šaudyti stačiomis (pasistengti užimti naują poziciją, arba nustoti, šaudyti ir paslėpti žmones).

12. Kas daryti, kada gretimi, arba užpakaliai skyriai daro perbėgimus.

13. Kas daryti, kada priešas puola būriais, skyriais, arba pavieniui.

14. Kautynės tamsoje.

15. Kas daryti, kada grandis papildoma kitos dalies kariais.

16. Skubūs sparniniai ir apėjimo judesiai.

17. Puolis tankiame miške.

17. Kas daryti išgirdus kamandą „paskui mane“.

19. Pranešimų perdavimas kautynėse.

20. Apkasų, pamiškio užėmimas ir t. t.

(Bus daugiau).

Lenkų spauda Vilniaus klausimu.

„Nasz Kurjer“ š. m. lapkričio 13 d. vedamajame straipsny antrašu „Nauja Vilniaus klausimo fazė“ rašo: „Apie Vilniaus problemą jos naujausioj fazėj susitelkė tiek gandy ir kaldingų informacijų, jog reikia apsidairyti kritingoj situacijoj, kad atsikyrus grūdą nuo pelų.“

Prancūzų pasiuntinys pareiškė, jog malonu būtų matyti, kad rinkimai eitų platesnėj teritorijoj. Anglų pasiuntinys Maksas Mueleris taip pat įspėjo, kad reiktų praplėsti plebiscito sritį. Bet tai dar nelaiduoja, kad praplėtus plebiscito teritorija bus jis pripažintas teisėtu.

Kam tada reikalinga teritorija išplėsti? Tam atsakyti yra daug įvairių versijų. Viena, Mažosios Lenkijos teritorijoj žinomoji, tai kad vokiečiai, kurie ligi šiol dėjo pinigus Kauno armijai, dėl kurios negali jai mokėti ir reikalauja, kad Kaunas arba paleistų kariuomenę arba imtųsi daryti griežtų žygių.

Nežiūrint viso ginčo su lietuviais, reikia atmesti nesąmoningą nuomonę, jog Kauno Lietuva, kuria taip širdingai rūpinasi Prancūzija ir Anglija ir, kuri randa rūpestingos globos Tautų Sąjungoje, yra kokia tai vokiečių kolonija. Net ir savo priešą reikia tinkamai pažinti ir įvertinti.

Reikia būti naiviam, kad tikėtis, jog Santarvė nusizengs prieš visam pasauli. Privalomą plebiscito šabloną ir sutiks su apsisprendimu vienai dviejų pusių esant privilegiuotoms sąlygoms. Jei tada Santarvė padarė žygį tokios prasmės (o juk vikrūs vakarų diplomatai nieko nedaro nepagalvoję), tai reikalaujama išplėsti rinkimų teritoriją, pirmiausia norėjo, kad Lenkija duotų savo sutikimo pagrindiniam „už etnografinių“ sričių nusprendimui, o tęsinys tikriausia veikiai pasirodys. Kalbama, kad pulk. Chardigny jau Tautų Sąjungos vardu protestavęs prieš neobjektingas rinkimų į Vilniaus Seimą sąlygas. Neseniai buvo skelbiama visam pasauliui: kad dabartinės vidurinės Lietuvos plote nereikalingas koks plebiscitas, nes gausingą daugumą sudarą lenkai. Pasirodo, kad net vienašališkame plebiscite balsuos vos 45% gyventojų, o likusieji gyventojai susilaikys, kurių bus 46—50% ir gėdingai sugadins visą sprendžiamąjį susirinkimą.

Pirmiausia meluojama lenkų opinijai tuo, kad daugelis žydų ir kitų, konskripcinių biurokratų įrašytu „lenkais“, turi ką nors bendra su ta tautybe, kurią galima berenkant, diskontuoti. Tokiais dirbtiniais skaičiais operuojama, žymint gudų kiekybę, įskaitant daug gudų katalikų į lenkų tautybę. Jei Vidurinėj Lietuvoj, kur, nežiūrint tautinių mažumų priespaudos, gyvuoja pažangininkų gaivalai, kurie kiek švelnina vyriausybini režimą, sunku laukti žymesnio nelenkų tautų dalyvavimo rinkimuose, tai prikalbintose apskirtyse, esant tikrai neatodairingai politikai kresuose, toks pasakymas yra biaurus savęs viliojimas.

Lenku imperializmo tradicija.

Nuo pat savo pradžios lenkų imperializmas troško tapti pasaulyje žymiu vienetu. Bet ekonominės suirutės davė visai priešingų vaisių, privedusių prie šalies bankroto. Todėl visai pamatuotai vokiečiai pavadino Lenkiją sezono valstybe t. y. be ekonominių pamatų, laikina ligi didžiosios Rusijos. Tik dabar daromos pastangos ekonominiai sutvarkyti šalį, kada teko pergyventi ekonominis ir finansinis krizis.

Naujas finansų ministeris Michalskis siūlo stabilizuoti lenkų markės kursą ir sustabdyti banknotų leidimą. Tam tikslui jis pasiūlo išspauzdinti 70 milijardų naujų markių, ir surinkti vienkartinės rinkimos 80 milijardu markių.

Žinoma, nesunku išspauzdinti 70 milijardų markių (fabrika dirba trimis pamainomis), bet išspausti šią pramoninkų ir žemdirbių 80 milijardų mokesnių sunkus dalykas.

Kad aprūpintų savo projektą kapitalistų ir pramoninkų simpatijomis Michalskis pasiūlė net pailginti 8 val. darbo dieną, taip pat paleisti valstybę nuo žemės reformos išlaidų.

Pirmoji priemonė neturi nieko bendra su finansų pataisymu, nes pramonės sustojimas neduoda naudos iš darbo dienos pailginimo. Antrą suprotestavo žemdirbiai. Rezultate—visa tai neišsimoka. Mokesnių 80 milijardą labai sunku surinkti; bet jei tai ir pasisektų, nepadėtų nustatyti biudžeto pusiausviros.

Pramonės koniunktūra visai nepagerėjo pastaruojau laiku. Blogiausias likimas laukia audimo pramonę. Jau dabar Lodzės fabrikai mažina savo gamybą, o kai kurie savaitėje tedirba 2 — 3 dienas. Užsienio prekybos balansas taip pat pasilieka labai neigiamas. Taip pav., 1.300.000 tonų už pirmą ketvirį 1921 m. atvežta, o išvežta vos 400.000 tonų. Tai reiškia, kad įvežimas tris kart buvo didesnis už išvežimą. Įkainuojant reginys darosi daug blogesnis. Užsienių lenkų politika tebeina avantiurizmo keliais. Lig šiol neišspręstas Vilniaus klausimas. Prekybinę ir pramoninę buržuaziją charakterizuoja nebuvimas pastovios ekonomijos politikos su Tarybų respublikomis.

Imperializmas, kuris privalo būti ekspansijos frankis kapitalizmui sustiprinti, Lenkijos ekonominio gyvenimo sąlygose pasidarė nelaimingas. Imperializmas „Rzeczpospolitos“ visai išgriauna be to jau išjudintus lenkų kapitalizmo pamatus, užstodamas normingų ekonominių ryšių užmesgimą su kaimyninėmis valstybėmis. Lenkų imperializmo tragedija tai lenkų valstybės tragedija be finansinių ir ekonominių pamatų. Ji daro Lenkiją sezono valstybe, stumdama ją į ardomy ginčų ir avantiurų kelią

Pr. Būdvytis.

Sušvytravo rytai kruvinom pašvaistėm
ir rožėm pražydo skliaustai.
Nubudo giria, pasimeldus šventai,
miegojusi amžių naktim.

Nusibodo miegot šimtametėm naktim
į žemę paniūrus giliai.
Jau žada sugrįžti saulėta diena...
Štai skrenda pirmi spinduliai!

Iškeliavo miškan mūs šarvuotas būrys
ir žada saulutę sutikt,
o priešus teriojančius šalį tėvų —
amžiam ilsėtis palikt.

Kuomet saulės pirmi kruvini spinduliai,
praskverbę tirštuosius rūkus,
aplankys mūs tėvynės audringus laukus —
pamatys tenai brolių kapus.

Apraskyti liūdni svyrūnėliai beržai
apsakys, jog čia būta kovų: —
čionai siautė audra — Gedimino sūnai
čia kovės už garbę tėvų.

Daugel metų žydės raudonoji aušra
ir mišką bučiuos spinduliai
ir šypsosis kapai kruviniųjų aukų,
kur gynė Tėvynę uoliai.

Latvių literatūros naujienos.

„Ritums“

Literatūros ir meno žurnalas Nr. 2—1921 m. Latvių rašytojų kooperativo leidinys. Redaguojamas daktaro V. Rozito. 84 pusl. kaina 100 r.

„Ritums“—vienintelis latvių literatūros—meno žurnalas, užpildęs tą tuščią vietą, kuri pasidarė prasidėjus karui.

„Ritums“ yra, nuomonių parlamentas, žinoma meno literatūrinis, o ne visuomeninis (tos dalies visai žurnale nėra). Žurnalas rašo, kad tik su tolerancija jis jungia apie savo latvių rašytojus ir dailininkus. Pirmi du numerai tai patvirtina. Juose išspausdinti rašiniai įvairių srovių rašytojų; bet labai skirtingų—romantikų, realistų, neoklasikų ir t. t.

Tolerancijos principas paliko gilų įspūdį žurnalo turiniui. Labiausiai tai matyti eilėraščių skyriuje. Sprendžiamu faktorium matyti buvo rašytojo vardas, o ne turinys.

Prozos skyriuje vyriausią vietą užima: patriarchalės būties rašytojas A. Saulietis su savo drama „Ligo“ ir J. Jausudrabins su savo apysaka „Leto“ iš Kaukazo įspūdžių ciklo.

K. Zarino „Sotinės problema“ nedaro jokio įspūdžio.

Iš straipsnių apie meno teorijas reikia pažymėti su didele erudicija A. Švabės straipsnį apie meno esmę, taip pat tikrai talėntingo ekspresionisto K. Elraso apie ekspresionizmą ir impresionizmą. Kronikoje paminėtas A. Blokas. Žurnale bendradarbiauja keletas svetimtaučių rašytojų. Pirmame numery jaunas Estijos rašytojas Tuglas aprašo savo literatūrą. Apie rusų literatūrą pakviestas rašyti Valerijus Briusovas.

Savo formatu ir išvaizda „Ritums“ primena buvusį rusų „Apollon“.

I. F.

Burnos ir dantų igiena.

Versta iš J. Manteifelio.

Įžanga.

Nežiūrint to, kad dantys turi didžiausios reikšmės sveikatos laikymui, mes permaža kreipiame į juos dėmesio.

Į dantis paprastai žiūrima, kaip į menkos vertės dalyką, o jų plombavimą laikoma prabanga. Dauguma užmiršta, kad dantys vaidina svarbų vaidmenį mūsų organizmo maitinimo procese ir nepagalvoja apie tas blogas išdavas, kurios atsiranda sugedus dantis. Ne kiekvienas žino, kad pagedę dantys ir nešvariai laikoma burna — viso organizmo užkrėtimo židinytis ir kad danties akmenėlis (caries) pati išsiplėtojusi mūsų laikų liga, nežymiai naikinanti mūsų pajėgas. Į dantų gydytoją siūlanti užplombuoti dantį, ištraukti supuvusias šaknis arba pakeisti trūkstantis—dirbtiniais, paprastai žiūrima kaip žmogų daranti tai visa savo naudai.

Ligoniai ir net neįtaria, kad šio pasiūlymo ignoravimas gali pprivesti prie apgailėtinų išdavų. Dauguma neturi tam tikro supratimo apie dantų laikymą.

Aple dirbtinius dantis visuomenėje išsiplatinusi daugybė prietarų, ir visai retai esti asmenys, turintieji teisingą šiuo dalyku nuomonę. Šiame rašiny norima atkreipti daugiau skaitytojų dėmesio ir rimtesnę nuomonę del tokio rimto organo, kaip valgomasio aparatas.

I.

Dantų reikšmė žmogaus gyvenime.

Taisyklingas dantų ir burnos prižiūrėjimas vaidina visai rimtą vaidmenį bendrame žmogaus organizmo stovyje. Kaip žinoma, burna yra virškinamųjų ir kvėpuojamųjų organų „anga“, o dantys, smulkinantieji valgi, kramtymui yra virškinamojo aparato dalis.

Patologinis dantų stovis privalo, vadinasi, blogai atsiliepti virškinamojo organo t. y. pilvelio funkcijoms.

Netaisyklingas pilvelio funkcionavimas, gadindamas bendrą viso organizmo maitinimą iššaukia visokias ligas.

Žinoma, patologinis pilvelio stovis pasitaiko ir del kitų priežasčių, bet blogas dantų stovis užima faktorių eilėje, iššaukiančių pilvelio ligas, ne paskutinę vietą, o kai kuriuose atvejuose esti ir svarbiausia tų susirgimų priežastis.

Pakanka nurodyti j tai, kad turint blogus dantis, valgis blogai susikramto, o nesukramtytas valgis, pakliuvęs pilvelin sunkiai ir blogai virškinamas. Jei burnoje randasi pūvantieji dantys ir jų šaknys, taip pat dantų akmuo, net dideliame skaičiuje jų blogo laikymo, visa burna pilna kenksmingų bakterijų. Jos patenka su seilėmis ir valgiu pilvelin, ir jei pilvelis susilpęs ir jo sulčių esti maža, tai pateke bakterijos nežūsta, bet pradeda toliau į žarnas ir pradeda savo ardumą darbą.

Kvėpuojamiems organams taip pat dažnai gresia pavojus del blogo dantų ir burnos laikymo. Iš burnos daugybė kenksmingų bakterijų gali pakliūti į bronchas ir plaučius, ir esant patogioms sąlygoms, gali iššaukti pūvantį bronchitą, plaučių uždegimą, anginą ir t. t.

Bet nurodytų ligų virškinamųjų (maitinamųjų) ir kvėpuojamųjų organų, kurių tarpininkas yra blogi dantys, reikalinga yra nurodyti ligas netarpiniai nuo dantų kylančias. Nekalbant apie tai, kad dantų skaudėjimas pats savaime yra visai nemalonus, daras didelius sopulius ir neduodas užmigti naktį, blogi dantys iššaukia fliusus, fistulas ir žandų smagenų ir kaulo vidurių uždegimą neoralgiją, žandų kaulo apmirimą ir t. t. Aistetiniu žvilgsniu dantys taip pat vaidina svarbų vaidmenį.

Kaip mes visi gražiuojamės gražiais, taisyklingai augančiais dantimis ir koks pasibiaurėjimas pilną išpūvusių dantų burną pamačius!

Nekalbant jau apie tai, kad tokia burna visai ne graži, ji labai dvokia ir jau nuo tolo duoda apie save žinoti, nuodydama aplinkinį orą bakterijomis. Kalbos aiškumas taip pat kenčia nuo blogų dantų: nésant priešakinųjų dantų, ištarimas kai kurių garsų visai neįmanomas, o per plyšį tyška seilės, kas visai artimam žmogui nemalonu.

Galima būtų dar nurodyti daugybę blogų vaisių, kurių priežastis — blogi dantys.

Manau, kad išdėstytas visai įsitikinanchiai kalba apie sveikų dantų svarbą žmogui. Jei mes pridursime, kad pro pagedusių dantų plyšius į mūsų organizmą gali pakliūti bakterijos tokių ligų, kaip džiova, rožė ir k., tai pasidarys visai mums aišku, kaip daug turime apsaugos plombuodami kiaurus dantis, traukdami supuvusias šaknis ir apskritai švariai juos ir burną laikydami. Nešvarus jų laikymas tuo labiau neleistinas, nes valymas užima labai mažą laiko ir mažą kainuoja.

(B. d.)

Steigiamasis Seimas.

141-tas lapkričio mėn. 18 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Steigiamojo Seimo Pirmininkas slūdo nusiųsti Latvių Seimui pasveikinimą dėl Latvių Respublikos trijų gyvavimo metų sukaktuvių. Pasiūlymas priimtas. Toliau uždromis durimis svarstomi Krašto Apsaugos Ministerijos etatai. Vėliau Pradedamųjų Mokyklų Įstatymo II-o sk. tęsinys.

142-tas lapkričio mėn. 22 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo vicepirmininkas kun. Staugaitis.

Steigiamojo Seimo Sekretorius paskaito Latvių Seimo Pirmininko P. Čakšės telegramą, kurioj širdingai dėkojama už pasveikinimą Latvijos Valstybės įkūrimo sukaktuvių dieną ir pažymima, kad Lietuvių tautos džiaugsmas ir vargai randa gyvo atbalsio kiekvieno Latvijos patrioto širdy.

Teisingumo Ministeris Karoblis atsako į Steigiamojo Seimo nario Ambrozaičio paklausimą dėl ateliktimų, kada dvarininkai įvairiais būdais perleidžia dvarų žemę. Susisiekimo Ministerijos atstovas Grinkevičius atsako į Valstiečių Sąjungos ir Socialistų Liaudininkų Demokratų paklausimą dėl geležinkelio darbininkų streiko ir nurodo, kad streikas buvo ekonominio pobūdžio ir su darbininkais jau susitarta. Toliau svarstomi Pasų Įstatų 17 § pakeitimo sumanymas, Žydų Mokytojų Seminarijos Įstatymo sumanymas ir Valstybės Prezidento, Steigiamojo Seimo, Ministerių Kabineto, Finansų Prekybos ir Pramonės Ministerijos, Finansų Departamento sąmatos sumanymai antruoju skaitymu.

Aks.

KARO ŽINIOS.

Jungtinės Amerikos Valstybės viršpavandeninė laivė.

Reitero agentūra praneša iš Vašingtono apie naują motorą pavandeninėm laivėms, kurs veikia kombinacijos oro su elektros energijos pagalba.

Naujas motoras bus pavartotas trimis viršpavandeniniams laivams.

Laivų didumas: ilgis 91,5 metr. vandens išspaudimas 2025 tonų. Mašina išvystys 6500 arklio pajėgų, kurios dėka laivo greitumas virš vandens bus 21 jūros mylia, o po vandeniui 10 jūros mylių.

Laivo veikimo radius 1000 mylių.

Apginklavimas — viena 12,7 sntr. patranka ir 6 minų aparatai su 16 minų ištekliu.

Artilerija.

Dabar išdirbamas autotraukimo pritaikymas artilerijai, kam labai padeda tankus plentų tinklas Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Karo ministerijos uždaviniu pagaminti Holto bendrovės motoriniai lafetai dviejų tipų lengvo ir sunkaus.

Lengvas tipas skiriamas 7,5 sntr. patrankai arba 16,5 sntr. mortyrai; sunkusis — 15,5 sntr. patrankai ir 20 sntr. mortyrai.

Lengvasis lafetas išjudinamas cilindrinio motoru 78 arklio pajėgų. Bendras visos sistemos svoris su patranka — 5900 kilogramų; greitumo riba 47 kil. per valandą.

Sunkusis tipas turi motorą 250 arklio pajėgų. Bendras sistemos svoris 22 tonos, greitumas — 24 kilometrai per valandą.

Apskritai, Jungtinėse Amerikos Valstybėse dirbama artilerijos patobulinimui ir naujų pavyzdžių išdirbimui. Taip, pavyzdžiui, vieton dabar esančių 3,7 sant. pėstijos patrankos ir 7,62 minosvaidžio išdirbti du pavyzdžiai ir tiriami gaubicų kalibro 5,7 sant. ir 4,57 sant. vežamos ant vežimų. 5,7 s. gaubica turi šovinius po 2,7 ir 4,5 kilogramo, o 4,57 sntr. — 1,4 ir 1,7 kilogramo.

Kranto artilerijai išdirbamas naujas tipas 35 sntr. patrankos ant geležinkelio lafeto su toliu ligi 36,5 kilometr. Tai didžiausias iš judriųjų patrankų kolibras.

Kaip labiausiai išsiplėtojusi pakrančio patrankų ant nejudinamo pastolio priimta 40 sant. patranka, su 40 kilometr. toliu, bet vyriausiose pakrančio tvirtovėse, taip pat ir Panamos kanalo apsaugai priimtos pačios sunkiosios patrankos. Pati didžioji 40,6 sntr. kalibro sveria 170 tonų, ilgumo 21 metr., šaudo šoviniu po 1088 klgr. svorio su 345 klgr. parako. Prie 65° aukštumo kampo galima šauti 365 kilometrus.

Tankai.

Tankų išvystymui Amerika taip gi kreipia didelį dėmesį, Centralėje tankų mokykloje Camp Meade, kur yra visas tankų rezervas yra šis tankų skaičius: 606 šešių tonų tankų, 200 tankų prancūzų tipo Renault, 100 tankų tipo UŠ ir 20 sunkiųjų 35 tonų tankų anglų tipo, ginkluotų 5,7 sant. iš 3,7 sant. patrankomis.

Dabar mokosi 2000 mokinių.

K. Boleckis.

Politikos naujienos.

Vilniaus delegacija Seime.

Vilniaus delegacija sudėta iš atstovų: Vilniaus Gyvimo Sąjungos, Lenkų geležinkelių sąjungos Vilniuje, Darbininkų Sąjungos, Vietos Darbininkų sąjungos, atskirų Seimo klibų pasitarimo metu Vilniaus gyventojų vardu įteikė šiuos kategorinius reikalavimus:

- 1) Paskubinti rinkimus į būsimąjį Vilniaus Seimą;
- 2) Neįtraukti į rinkimus jau skaitomus Lenkijos apskričius;
- 3) Palikti Vilniuje gen. Želigovskį;
- 4) Palikti Vidurinės Lietuvos laikinąjį armijos savarankiškumą, kol ji nebus priskirta Lenkijai.

Į delegacijos sudėtį įeina: p.p. Vaclovas Studnicki, Mykolas Jakubčyk, Juozas Kostrovicki ir Česlovas Vilkaniec.

Valdžioje.

Sąryšy su svarbiu politikos dalykų stoviu, be paprasto Ministerių Tarybos posėdžio, skubiai buvo susauktas Ministerių Politikos Tarybos Komiteto posėdis, kuris tęsėsi porą valandų.

Vokiečių ginklų dirbtuvių klausymas.

Reichstago posėdy bus svarstoma gen. Nalleto interpelacija dėl vokiečių ginklų dirbtuvių.

Gen. Nallet savo notoje reikalauja tam tikrą mašinų skaičių karo medžiagos pramonės dirbtuvėse panaikinti ir nustoti ginklus fabrikavus vėliausiai ligi 1922 m. balandžio 1 d. Prie to reikia pridurti, kad Versalės Traktato nurodymu, Vokietija privalo uždaryti visas savo ginklų dirbtuves. Bet dėl galinčių kilti nedarbo vaisių dirbtuves uždarius, 1920 m. vasario mėn. Ambasadorų Taryba leido vokiečių valdžiai toliau tęsti darbą dirbtuvėse Tautų Sąjungos Komisijai kontroliuojant. Baigusi darbą Kontrolės Komisija uždraukė tolimesnį ginklų gaminimą.

Vokiečiai prieš tai protestavo, nurodydami, kad dirbtuvėse gaminama medžioklės ginklai.

Dabartinėje savo notoje, remiantis pasientinių Tarybos sprendimu, reikalauja griežto uždraudimo pildymo. Vokiečių valdžios vardu kalbės ministeris Bauer.

Byloje, pakeltoje gen. Nalleto, Vokiečių valdžia padarė atatinamus žygius pasijuntinių Taryboje ir tuo tarpu mano vesti netarpina su gen. Nalletu derybas.

KARIUOMENĖS KRONIKA

Pasienio pulke 14-oj kuopoj š. m. spalio 9 d. kuopos štabo kareivių rūpesniu, skaityklos naudai, buvo surengtas savybės vakaras.

Vaidino: „Daktaro kabinete“, vieno veiksmo kom. ir „Geriau vėliau, negu niekad“, vieno akto komediją. Po vaidinimo pasakė pora monologų.

Vaidinimas pavyko vidutiniškai. Vakaras gryno pelno davė 1038 auks.

Iš pelno 828 auks. nupirktą 120 egz. knygų ir įsteigta prie kuopos skaitykla, kuria nuo lapkričio 15 d. naudojasi visi kuopos kareiviai.

Nors skaitykloj knygų neperdaug, bet vien tikrai parinkto turinio. Knygos dalijamos 15 skyrius: karinį, mokslinį, beletristikos, higienos ir teatro

Rubikių ežeras.

Kas klausia, tas neklysta.

Kls.

Kokios knygos iš bibliotekų technikos duos tikslų žinių apie kareivių bibliotekų organizavimą.

Mokytojas Č-lis.

Ats.

Šiam tikslui geriausia naudotis knyga Chavkinos „Biblioteki, ich organizacija i tehnika“. Yra jos dvi laidos — plati ir sutrumpinta mažiems knygynams.

Kls.

Aš esu balges civilinės liaudies mokytojų kursas, bet nebuvo karių mokytojų kursuose; kur turiu kreiptis, kad skirtų mane mokytoju.

P a p. — Ž i e d a s.

Ats.

Praneškite savo dalies švietimo komisijos pirmininkui: jei dalyj trūksta mokytojų, tai jis vadul leidus prie darbo pristatys. Darbo tvarka nustatoma kiekvienoj dalyj savarankiškai.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— Universite lapkričio 24 d. prasidėjo praktikos darbai III semestro farmaceutams.

— Anglų patarėjai Lietuvoje. Pranešta, kad anglų valdžios buvo prašyta atsiųsti Lietuvai vieną anglų izdo valdininką patarti Lietuvai reorganizacijos reikalui, kas būtų naudinga daugeliu atžvilgių.

— Svarstomas atsakymas Hymanso projektui. Lapkr. 25 d. ministerių kabinetas pradeda svarstyti atsakymą, Tautų Sąjungai dėl Hymanso projekto.

— Pasikėsinimas prieš Fin., Prek. ir Pram. Ministerį Galvanauską. Eltos pranešimu, lapkričio 25 d. 2.45 val. rytą kėsintasi nužudyti Susisiekimo, Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerį, Lietuvos atstovą Tautų Sąjungai p. E. Galvanauską, jo bute iš Smėlių gatvės šono.

Galvanauskas gana sunkiai sužeistas į nugarą ir koją, lango rėmų ir stiklų atraižomis, ir dabar yra Raudonojo Kryžiaus ligoninėje. Kiti šeimynos nariai nesužeisti. Miegamasis kambarys visas suardytas: lova sulankstyta, drabužiai, skalbiniai ir patalinė sudraskyta, asloje pilna plytų, tinko dulkių ir t.t.

Pasikėsinimas buvo padarytas iš Smėlių gatvės ir į lango kampą galėjo būti padėta ar pragaro mašina arba didis sprogstamos medžiagos kiekis, išplėšta didelis sienos kampas, suardyta net visi lango rėmai, visame dviejų aukštų name nelikę ne vieno sveiko lango ir net gretimų langų stiklų išbirę.

Del pasikėsinimo motyvų ir autorių dar nieko tikra negalima pasakyti.

— Ministerių kabinetas išreiškė savo užuojautą p. Galvanauskiui del pasikėsinimo, padaryto priešininkų, ir linki jam veiklausio pasveikimo.

— Ministeris E. Galvanauskas jaučiasi gerai. Operacijos daryti nereikėsia.

Iš Vilniečių gyvenimo.

— Lietuvių ištrėmimas. Praėjusiame spalio mėnesy lenkai pradėjo griežtą kovą su Lietuvių kultūrinėmis ir ekonominėmis įstaigomis Vilniaus krašte. Po to prasidėjo ištrėmimas iš Vilniaus atskirų asmenų. Atskiri dokumentai parodo, kad tas darbas varomas planingai ir sistemingai.

Iš Klaipėdos krašto.

— Naujas laikraštis. Klaipėdoj yra leidžiamas naujas mėnesinis paveiksluotas ir dalimi juokų laikraštis „Kibirkštis“, nušviečias Klaipėdos ir Maž. Lietuvos gyvenimą.

— Nepriėmė delegacijos. Klaipėdos nepriklausomųjų socialistų apskričių lyderiai norėjo įteikti pulk. Chardigny memorandumą, reikalaudami priskirti Klaipėdos kraštą prie Lietuvos, bet jis nepriėmė delegacijos.

— Atvažiavo svečiuosna. Pulk. Chardigny nuo praėjusio trečiadienio yra Klaipėdoj. Jis atvažiavo padaryti vizito p. Petisnė, su kuriuo jis asmeniškai iš seno pasipažįsta.

— Klaipėdos lietuvių nuomonė del dėjimosi su Lietuva. „Prūsų Lietuvių Balsas“ savo 270 Nr. vedamame straipsny reiškia savo nuomonę, kad nėra ką daugiau abejoti ir farti savo tvirtą žodį prisidėjimui prie Lietuvos. Esą dar lenkų reikia bijoti, kurie nori Klaipėdos kraštą ir visą Lietuvą pagrobti.

„Ir tikėkite tikrai, rašo laikraštis—jei nebus Lietuvos, nebus tikrai nei savarankiško Klaipėdos krašto. Tuos kelius žodžius tejsidėmė gerai kiekvienas“.

Baigdamas autorius savo straipsnį kviečia visus vienybėn, nes Klaipėdos ir Vilniaus krašto klausimas greitu laiku turės būti išrištas.

Lietuva ir užsienis.

— Lietuvos atstovas Šveicarijaj. Šveicarų vyriausybė pripažino p. Sidzikauską oficialiu Lietuvos atstovu Šveicarijoje.

— Užuojautos pareiškimai E. Galvanauskiui. Zemaičių Vyskupas Pranciškus Karevičius, Ženevos Generalio Sekretorius p. Drumond, Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos narys pulkin. Tsui-Tsui, Estų Užsienio Ministeris Piip ir kit. atsiuntė savo gilią užuojautos del pasikėsinimo p. E. Galvanausko gyvybei, linkėdami jam greito pasveikimo.

— **Audienција pas Šv. Tėvą.** Mūsų atstovas prie Vatikano kan. J. Narjuskas ir jo naujasis sekretorius dailininkas Macevičius š. m. spalio 31 d. buvo priimti audienijoje pas Šv. Tėvą.

— **Tremtiniai iš Rusijos.** Tremtinių gražinimo skyriaus pranešimu, lapkričio 23 d. atvyko iš Jekaterinoslavo ešelonas: lietuvių 411, žydų 686, lenkų 23, latvių 31. Lapkričio 26 d. į Kalkūnus atvyko 831 tremtinių.

Lenkijoje.

— **Vokiečių-lenkų derybos del A. Silezijos.** Tautų Sąjungos Tarybos skirtasai Vokiečių-lenkų derybų del A. Silezijos pirmininkas Calonder pranešė abiems vyriausybėms, kad kalbamos derybos turi prasidėti lapkričio 23 d. Ženevoje.

— **Vokiečių sąlygos.** Derybose su Lenkais vokiečiai iškels tris svarbiausius klausimus: 1) palikimas ir toliau apsaugos nuo turtų nusavinimo, praėjus penkių metų laikinai paskirtam laikui, 2) veiklus vokiečių egzistencijos ir teisių apsaugojimas Lenkų teritorijoje ir 3) kad Lenkai sumokėtų Lenkams teksiančios Aukšt. Silezijos tesėtumui atitinkamą karo atlyginimo dalį.

Vokiečių lenkų konferencijoje Ženevoje lapkr 24 d. del derybų eigos pilnai susitarta. Komisijos darbai turi pasibaigti gruodžio pradžioje. Pačioje A. Silezijoje pabaigiant visus darbus vargiai begalima laukti 1922 m. sausio mėn.

— **Laisva prekyba Lenkijoje.** Finansų Ministerių įnešamas į Seimą projektas, kuriuo turės būti pakeisti ligi šiol buvusieji įstatymai prekybai su užsieniu ir įvesta laisvoji prekyba.

Užsieny.

— **Prieš pavandeninius laivus.** Amerikos laikraščiai „New-York Times“ ir „New-York Herald“ vedamuose straipsniuose siūlo visai panaikinti pavandeninius laivus.

— **Rusijos skolos.** 1918 m. spalio 1 dienai Rusijos užsienio skolos siekusios: Anglija—5,959 milijonų aukso rublių, Prancūzijai—5000 mil. aukso rublių, Amerikai — 822 mil. aukso rubl. Viso arti 12 milijardų aukso rublių.

— **Metalo pinigų liejimas.** Pranešimu iš Maskvos, pinigų liejimo dirbtuvėjų darbas einas gerai ir rubliai be paliovos liejami; smulkių pinigų liejimui jau atlikti visi ruošiamieji darbai.

— **Riausės Vokietijoje.** Hale susirinko 1.500 komunistų ir įteikė Ministeriui Severingui reikalavimą padaryti amnestiją ir paleisti visus suimtuosius, grasdami paskelbsią visuotiną streiką.

— **Nusiginklavimas sausumoj nelaiduotas.** Konferencijos sferose manoma, jog Vokiečių ir Rusų nebuvimas konferencijoje apsunkina nusiginklavimo klausimą sausumoj ir kad konferencija nepadarys tuo reikalu jokių nutarimų ir nusiginklavimas negali būti laiduotas.

— **Gaisras kinematografe.** Vienam Hamburgo kinematografe, kur buvo keli šimtai vaikų, kilo didelis gaisras. Gaisrininkams įsiveržus į degančią salę, rado jau 11 lavonų ir daug sunkiai ir lengvai sužeistų vaikų.

— **Karaliaus Karolio ištrėmimas.** Pašalintos nuo sosto Vengrijos karalius Karolis su savo žmona Zita atvyko savo ištrėmimo vieton, Madeiros salon.

— **Žuvo senovės rinkiniai.** Sudegė viena didžiausių Vokietijos bibliotekų — Lipės krašto biblioteka, įkurta 1614 m., turėjusi 30.000 tomų. Sunaikinta senovės rinkiniai. Padaryta milijoninių nuostolių.

— **Prancūzai nenusileidžia.** Prancūzų Finansų Ministerio Doumer'o pareiškimu, Prancūzai teberelkalauja, kad vokiečiai punktualiai vykdytų karo atlyginimų sumokėjimą.

— **Vokiečiai laiduoja Prancūzams ramybę.** Naujas Vokiečių ambasadorius Jungt. Valstybėms pareiškė, kad vokiečiai nori duoti tokių tarptautinių garantijų, jog Prancūzams nereiktų bijoti Vokiečių karo pavojaus, reikalaudami tačiau, kad Prancūzai netrukdytų Vokiečiams dirbti, grasydami Ruro krašto okupavimu.

— **Tramvajų deficitas.** Didžiojo Berlyno tramvajai, būdami Miesto Valdybos žinioje, davė 96,500.000 markių deficito.

— **Bolševikai baudžia už vogimą.** Pranešimu iš Elsinkų, Sovietų Rusijoje paskirta mirties bausmė už vogimą. Revoliucinis Tribunolas pasmerkė nužudyti už vogimus ir apiplėšimą geležinkelių siuntinių 200 Vladikaukazo geležinkelio sargų.

— **Sovietų gastrolierius.** Kaip praneša, Šalipinas padainavo Londone 71 gramofono plokštelę, už ką būk tai gavęs 50.000 sv. sterlingų.

— **Lordas Curzonas apie nusiginklavimą.** Pranešimu iš Londono, lordas Curzon kalbėdamas apie nusiginklavimą, pareiškė, kad nusiginklavimas jūrose negalimas, kol nuolat daugiau ginkluojamasi sausumoj. Anglai negali daryti aukų, kad kiti jų vengtų arba net statytų naujų priemonių pulti ore ir po vandeniui.

— **Neteisėtai įvežė.** Vokiečių Ekonomijos ministeriui pranešus Reichstage, kad Prancūzai per keturius mėnesius neteisėtai įvežę į Vokietiją 929 milijonų markių vertės vyno, šampano ir likierių, vokiečių spauda ragina amerikiečius protestuoti Vašingtone prieš tokį įvežimą.

— **Vokietijoje susekta slapta organizacija.** Frankfurto laikraščių pranešimu suimta Heseno gimnazijos mokytojas d-ras Plank, studentas Kopp ir dar 6 asmenys, priklausę prie slaptos organizacijos, veikusios visoje Vokietijoje. Suimtieji nugabenti Karlsruhe kalėjiman.

Iš Gudų gyvenimo.

— „Bielar. Wiedamaści“ rašo, kad kaip girdėti, Gudų Sovnarkomo pirmininkui Červiakovas įsakius iš Maskvos už paskutinę Tarybų Gudų notą Lenkijai paminėtas buvusiu karo komisaru Adamavičium.

— Vilniaus universito gudai studentai organizuoja gudų studentų sąjungą.

— Lapkritį sukanka metalo nuo garsaus gudų sukilimo prieš Hučną už Gudijos nepriklausomybę ir laisvę.

— Derybos vienos iš gudų socialistinių grupių su atstovais „Polskiej Partiji Socialistycznej Litwy i Białej Rusi“ sąryšy su sušaukimu Seimo Vilniuje jokių vaisių neturėjo. „Biel. Zvon“.

— Uždraustas seniausias ir labiausiai tarp gudų katalikų išsiplatinęs laikraštis „Krynica“ už priešlenkišką pono Aleksiuo straipsnį „protekcijos pagalba“.

— Lietuviuose guda gerai organizuojasi, Liucene, kur yra Gudu jaunimo ratelis ir Dinaburge, kur dabar yra jungiamasis Gudu tautinių organizacijų komitetas. Jų veikimą vedą kultūrinė švietimo draugija „Backausčyna“.
A. R.

Margumynai.

Vienas Amerikos teisėjas nubaudė 20 dolerių moterį išrovusią 20 plaukų nuo savo kaimynės galvos, besipešant dėl vištų.

Reiškia, vienas moteries plaukas Amerikoje kainuoja vieną dolerį.

O kiek kainuotų mūsų moterių plaukai dabartinėje valiutoje?
V. D-ra.

Atsiųsta Redakcijai paminėti.

„Wal. skowy“—Karys [gudu kalba. Išleistas Kr. Aps. Min Karo Mokslo skyriaus.

Redakcijos atsakymai.

J. Uzmanui. Nieko tikra negalime pasakyti, kreiptis pas savo viršininkus.

Kariui M. L. Tamstos rašinėlis „Vienas iš mūsų papročių“, kad ir nurodo svarbias kai kurių kareivių ydas, bet nepasako, kaip jas taisyti, todėl gali pasirodyti kai kam paprastu šmeižtu. Nespausdinsime.

P. Pugačiauskui. Jeigu Tamsta mobilizuotas kaip puskarininkis tai gali gauti valdžios pašalpa, jeigu Tamsta pašauktas kaip naujokas, tai tegul žmona kreipiasi į vietinę (valsčiaus) savivaldybę, gal ji ir sušelps, nes valdžios pašalpos nėra pašauktiesiems.

P. Janeliūnui. Savanoriui reikia ištarnauti 1 metai.

St. Kubiliui. Elėraštis būtų nieko, bet mintis per daug liūdna. Kariui netinka verkti.

Gumbui. Gali pakelti tik už pasižymėjimą; be kaltės nuimti negali.

Leitn. Biliūnui. 1) Negalima. 2) Mokslo ceirze klausimas rišamas pakeliant į kitą laipsnį.

V. L. Stankunavičiui. Nerikiuotės „pil. Nr. 527“. Neturi.

Grand. Ramašauskui. Negalima; gauna tik puskarininkiai.

Vaitui. Galima, jei yra etatuose; kreiptis savo skyje.

Kar. Kulikauskui. Nuvykti namon šineliai neatimami; per 10 dienų reikia gražinti savo komendantūroje.

Kar. V. B. Galima nešioti 6 mėn. tik be jokių karinių žymių.

Kar. Beniušui. Neturite, galima komandos keiką pranešti dalies viršininkui.

Kar. Romeikai. Kariai gavusieji žemės nuo mokesnių nepaleidžiami.

Vyr. puskarin. Kozlovui. Galima; paduoti prašymą Ministeriui Pirmininkui, pridėjus visus išrodančius dokumentus.

Raštin. Klevinskiui. 1) Nesiskaito, 2) Naujokų šaukimo įst. 16 § b p. Seimo pakeistas; esant broliui Amerikoje, nuo šaukimo nepaleidžiama.

Vyr. veter. feldšeriui Palukaičiui. Jeigu yra tinkama vieta,—galima; laisva praktika užsiimti galima.

Kar. mok. Čliui. 1) Pamokų laikas skirstomas žiūrint aplinkybių dalies, o ne kuopos Vado nuožiūra, visoms kuopoms. 2) Išduotoji programa yra tik idealas; praktikoje mokytojas privalo savarankiškai žiūrėdamas aplinkybių programoje suskirstytus darbus vykdyti.

Kar. B. Kugelevičiui. Nesant dokumentų, atsiimti negalima.

Puskarin. Skaisgiriui. Paleidžiamieji kariai iš telefonogramos vyksta namon su šinelio, kurį per 10 d. gražina savo komendantūroje.

J. Ringailai. 1) Galima, 6 mėn., tik be jokių karinių žymių; 2) Dar nėra tokio įstatymo, 3) Kreiptis pas savo miškų urėdą, 4) Galima kreiptis kur nori stoti.

Kar. Kabitavičiui Jonui. Nuo rekvizicijų nepaleidžiama; dėl sumažinimo, kreiptis į vietos savivaldybę.

L. Vainauskui. Negalima, būsite paleisti tam tikru įstatymu, kuris greitu laiku bus paskelbtas.

J. p. M. Labotakiui. 1) Galima, 2) Negalima.

J. p. Petruui Sinkevičiui. 1) Galima, atitarnavus savo laiką, 2) Galima, kreiptis komandos tvarkoje pas dalies viršininką, 3) Neturi, 4) Neturi, jeigu yra dalies antspaudas.

J. p. Maculevičiui. 1) Galima. 2) Duodamas maistas. 3) Puskarininkų, nebaigusių mokam. komandos—nėra; tik pasižymėjusieji kautynėse.

Valkauskui. Kreiptis į Elektrotechnikos batalioną.

Kairiui. Skaitysis.

Vincui Stumbrui. Paduokite tam tikrą prašymą tos gimnazijos vedėjui, kurioje mokosi sesuo.

J. Trinkūnui. Dar kartą atsakome Tamstai, kad Murkos rašinių redakcija neturi ir niekam jokių raštų ne-siuntinėja.

Pranui Eitvidui. Tamsta pasivėlinai ir nebeturite teisės reikalauti.

Jonui Dapkui. Galima įsak. 222 § 9, 3 punkt. Kreiptis komandos keliu.

Pr. Abramaičiui. Žiūr. Nr. 256, § 9 ir Nr. 284 § 5; išduodama nuo lapkričio 1 d. ligi balandžio 1 d. Šineliai tikrai blogiausios rūšies. Vietoj žemės, jokio kitokio atlyginimo neduodama.

Tomui Vilkupiečiui. Netinka, galite atsiimti.

Mauliui. Jeigu Tamsta dabar išstotum iš kariuomenės, tai Tamstos brolis turėtų tarnauti kariuomenėje. Mokytojui Čliui. «Kario» kiekvienas numeris kainuoja 80 sk.

M. Robinui. Neskaitoma.

M. Urbai. Negalima.

Kaziui Vaičiuliui. Žemės gausi, jei tik gerai tarnausi. Jokių čia eilių nėra.

Pranui Puišui. Dar St. Seimas to klausimo neišrišė, taigi kol kas nieko tikro negalime pasakyti.

F. Niaurui. Galima.

K. Linkevičiui. Nieko minim I, II ir III klausimuose, negauna.

L. J. B. Gali.

Drobiui. Negalima.

Zigmui Z. Įsak. Kar. Nr. 277 Tamsta rasite atsakymus į klausimą apie nerikiuotės puskarininkius; 4 Intelligentai mobilizuojami atskiru įstatymu; 5. Jei greitu laiku,—į dalį su rūbais, ilgesniu—kaip atsarginis.

Aug. Ukinskiui. Tai yra vien tik prasimanymas. Iš tikrųjų nieko tokio nėra.